

گزارش تقنینی مشوق‌های کارآمد و هدفمند توسعه ورزش همگانی جمهوری اسلامی ایران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۱/۶

شماره مسلسل: ۲۰۳۷۴

کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

گزارش تقنینی مشوق‌های کارآمد و هدفمند توسعه ورزش همگانی جمهوری اسلامی ایران

نوع گزارش: طرح/ لایحه □ راهبردی ■ نظارتی □

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، گردشگری و صنایع دستی)

تهیه و تدوین:

مبین حاجی‌حسینی (گروه ورزش، گردشگری و میراث فرهنگی)

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا (گروه ورزش، گردشگری و صنایع دستی)

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز:

محمود گودرزی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، سید عبدالحمید احمدی (عضو هیئت علمی جهاد دانشگاهی)، مهرزاد حمیدی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، افشین ملایی سفیددشتی (رئیس اسبق فدراسیون ورزش‌های همگانی)

اظهار نظر کنندگان داخل مرکز:

صادق رنجبر (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)، محمد برزگر خسروی (دفتر مطالعات حقوقی)، محمد بختیاری (دفتر مطالعات اجتماعی)

ناظر علمی:

موسی بیات

گرافیک و صفحه‌آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

مژگان کاظمی

واژه‌های کلیدی:

۱. موافقت‌نامه همکاری
۲. موافقت‌نامه فرهنگی ایران
۳. جمهوری پرتغال

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۱۰/۱۰

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه و بیان مسئله.....	۸
۲. بررسی پیشینه مشوق‌های قانونی.....	۸
۳. ظرفیت‌های قابل توجه توسعه ورزش همگانی از طریق نگاشت نهادی.....	۱۸
۴. هدف‌مندی مشوق‌ها با تأکید بر شاخص توده بدنی (BMI).....	۲۲
۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....	۲۳
۵-۱. پیشنهاد.....	۲۳
پیش‌نویس قانون حمایت هدفمند از توسعه ورزش همگانی کشور.....	۲۴
منابع و مآخذ.....	۲۵

فهرست جداول

جدول ۱. احکام قانونی ارائه شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور.....	۹
جدول ۲. احکام قانون برنامه پنج‌ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۰
جدول ۳. احکام قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۰
جدول ۴. احکام قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۲
جدول ۵. احکام قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۳
جدول ۶. احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۵
جدول ۷. احکام قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.....	۱۶
جدول ۸. احکام قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران.....	۱۷
جدول ۹. نقش‌ها و اهداف نهادهای ذی‌نقش حوزه ورزش.....	۱۹

فهرست اشکال

شکل ۱. توسعه ورزش همگانی با همکاری دستگاه‌های کشوری.....	۲۱
شکل ۲. تصویر میزان مطلوب شاخص توده بدنی.....	۲۲

گزارش تقنینی مشوق‌های کارآمد و هدفمند توسعه ورزش همگانی جمهوری اسلامی ایران

چکیده

مشارکت گسترده مردمی در ورزش و همگانی شدن ورزش آن کشور نیاز به تلاش‌ها و اقدام‌های ملی دارد. با مطالعه و بررسی مبانی قانونی مربوط به توسعه و تعمیم ورزش همگانی، واضح است که برنامه‌های تفصیلی و مشوق‌های کارآمدی که منجر به توسعه هدفمند ورزش همگانی شده باشند، مشاهده نمی‌شود. همچنین برنامه‌های قانونی نیز حاکی از کلی‌نگری بوده و چارچوب تفصیلی مشخصی ارائه نشده است. بررسی پیشینه تقنینی موجود در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور حاکی از آن است که قوانین و مشوق‌های موجود بیشتر از جنس تخصیص اعتبار و معافیت‌های مالیاتی است. همچنین گاهی سنجه‌ها و جهت‌گیری‌های احکام نیز به صورت کلی و مبهم ارائه شده و ضمانت اجرایی لازم در این حوزه وجود ندارد. از طرفی با توجه به گستردگی حوزه ورزش و لازمه همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری در توسعه و همگانی شدن آن، باید با تنظیم نگاهت نهادی مناسب و ایجاد همکاری بین‌بخشی، موجبات توسعه و تعمیم ورزش در میان اقشار مختلف مردم فراهم شود. لذا در گزارش حاضر پیشنهاد ارائه پیش‌نویس قانونی ساماندهی نگاهت نهادی با تأکید بر همکاری بین‌بخشی جهت دسترس‌پذیری آسان و ارزان ورزش برای عموم مردم ارائه شد که محوریت مشوق‌های آن براساس شاخص توده بدنی (BMI)^۱ است. بنابراین با توجه به ارتباط مستقیم شاخص مذکور با ترکیب بدنی مناسب افراد اقدام‌هایی تشویقی در خصوص بیمه، استفاده از خدمات آموزشی، فرهنگی و استقرار سازوکارهای اطلاع‌رسانی برای اقشار خاص در نظر گرفته شد.

1. Body Mass Index (BMI)

شرح / بیان مسئله

می‌توان ادعان داشت که پیشرفت و توسعه ورزش به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی توسعه و ارتقای شاخص‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصاد ملی محسوب می‌شود و به‌عبارتی در میان سایر کشورها نیز یکی از ابزارهای کارآمد تربیت همگانی، ورزش سلامت‌محور است که به‌عنوان یکی از زیرشاخص‌های توسعه انسانی در جوامع دنبال می‌گردد. در این راستا سازمان‌های بین‌المللی همچون سازمان جهانی بهداشت^۱ نیز، با اجرای برنامه‌هایی در صدد کاهش کم‌تحرکی است؛ با وجود این، گزارش‌های ارائه شده در ایران حاکی از آن است که میزان مشارکت در ورزش برای عموم مردم پایین است. با توجه به اینکه کشور ایران به‌لحاظ جمعیت شناختی یک کشور جوان محسوب می‌شود که در مسیر گذار از جمعیت جوان به جمعیت سالخورده است بنابراین مشارکت ورزشی پایین به‌ویژه برای افراد ۱۵ تا ۲۵ ساله طی سه دهه آتی علاوه بر هزینه‌های مراقبت و درمان، می‌تواند چالش‌هایی را در ابعاد روانی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی برای کشور ایجاد کند. اگرچه طی سال‌های اخیر تلاش‌هایی در حوزه توسعه فعالیت بدنی مردم کشور صورت گرفته است، اما آمارها بیانگر آن است که هنوز شکاف قابل توجهی بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب در جهت نیل به اهداف سیاستگذاری همگانی شدن ورزش کشور وجود دارد. بنابراین دولت باید به دنبال برنامه‌ریزی اولویت‌محور توسعه ورزش‌های سلامت‌محور جامعه و ارائه مشوق‌های قانونی کارآمد و هدفمند باشد.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

■ در بررسی برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بودجه‌های سنواتی مشخص شد که فصل مختص ورزش و تربیت بدنی وجود ندارد و اهداف و برنامه‌های قانونی ارائه شده حاکی از کلی‌نگری است و چارچوب تفصیلی مشخصی به چشم نمی‌آید؛

■ بررسی پیشینه مشوق‌های قانونی موجود در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور حاکی از آن است که قوانین و مشوق‌های در نظر گرفته شده بیشتر از جنس اعتبار و معافیت‌های مالیاتی است و خلأهای قانونی همچون همکاری و هم‌افزایی توسط سایر دستگاه‌های مدیریت خدمات کشوری و نگاهت نهادی در این زمینه صورت نگرفته است؛

قواعد و مشکلات حقوقی همچون ماده (۸۸) قانون بخشی از تنظیم مقررات مالی دولت (۲) از نظر واگذاری اماکن ورزشی، نبود همکاری نهادها و نداشتن جذابیت‌های لازم به‌عنوان بخش مهمی از فقدان همکاری‌های بخش خصوصی در توسعه ورزش همگانی مطرح است که حتی منجر به شکل‌گیری تنگناهایی در نظام باشگاه‌داری و نبود تحقق اهداف موردنظر در برنامه‌های توسعه کشور شده است؛

هم‌افزایی و همکاری میان سازمان‌ها و نهادهای متولی ورزش کشور از هدررفت سرمایه‌ها و درعین حال کمبود بهره‌گیری کارآمد از امکانات ورزشی نهادهای مختلف همچون وزارت کشور، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، وزارت بهداشت و درمان، وزارت کار، شهرداری‌ها، نیروهای مسلح و صدا و سیما با وزارت ورزش و جوانان جلوگیری خواهد کرد و زمینه توسعه و همگانی شدن ورزش را نیز فراهم می‌آورد؛

بررسی‌ها نشان می‌دهد ارتباط معنادار معکوس بین نامطلوب شدن شاخص توده بدنی و کیفیت زندگی و سلامت افراد وجود دارد و افرادی که در بازه زمانی بلندمدت در وضعیت توده بدنی نامطلوب باقی مانده‌اند، آسیب‌ها و عوارض جدی رخ خواهد داد.

پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

با توجه به گستردگی حوزه ورزش و لازمه همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری و لشکری در توسعه و همگانی شدن ورزش، باید با نگاهت نهادی موجبات توسعه و تعمیم ورزش در میان اقشار مختلف مردم فراهم شود؛ در این راستا پیش‌نویس نگاهت نهادی توسعه ورزش همگانی کشور با تأکید بر همکاری بین‌بخشی جهت دسترس‌پذیری آسان و ارزان ورزش برای عموم مردم ارائه می‌گردد. ایجاد هم‌افزایی و همکاری میان سازمان‌ها و نهادها (وزارت کشور، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، وزارت بهداشت و درمان، وزارت کار، شهرداری‌ها، نیروهای مسلح و صدا و سیما با وزارت ورزش و جوانان) در حوزه‌های ارائه خدمات تخصصی ورزشی و در دسترس مردم با اولویت ارائه مشوق‌های مرتبط با ارتقای شاخص توده بدنی افراد جامعه از هدررفت منابع جلوگیری خواهد کرد.

1 . Global Action Plan on Physical Activity (GAPPA)

۱. مقدمه و بیان مسئله

جزء «۱» بند «الف» ماده (۳) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، درباره توسعه و تعمیم ورزش همگانی و جزء «۱» بند «الف» ماده (۴) به اقدام در جهت بهره‌مندی اقشار مختلف جامعه از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی به منظور تحقق تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح اشاره دارد که مطابق با بند «سوم» اصل (۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است؛ لذا دولت مکلف است مطابق با بند «۱» اصل (۴۳) قانون اساسی به تأمین نیازهای اساسی که یکی از آنها موضوع ورزش و تربیت بدنی رایگان است، بپردازد؛ به علاوه، در همین بند، یکی از نیازهای اساسی، مقوله پرورش شناخته شده که در این زمینه، در مشروح مذاکرات قانون اساسی سال ۱۳۵۸ نیز شهید بهشتی (ره)، تربیت بدنی و ورزش را جزئی از پرورش عنوان نموده است [۱]. همچنین جزء «۲۵» بند «الف» ماده (۴) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان نیز به فراهم نمودن بستر و امکانات لازم جهت ورزش همگانی با رویکرد ورزش آسان، ارزان و در دسترس برای عموم مردم اشاره کرده که این امر به دلایل مختلف چندان موفق نبوده است [۲]. در همین رابطه مقام معظم رهبری نیز در دیدار با قهرمانان و ورزشکاران رویداد آسیایی و پارا آسیایی اول بهمن ۱۳۹۳ فرموده‌اند: «ورزش همگانی را ترویج کنید؛ ورزش همگانی، سلامت همگانی است. ورزش همگانی، یعنی سلامت جسمانی عمومی ملت که این متأسفانه امروز آنچنان که باید، نیست». به همین منظور همگانی کردن ورزش جزء بایسته برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی کشور محسوب می‌شود که باید در عمل نیز به گسترش فرهنگ ورزش بین همه افراد جامعه ختم شود. بنابراین رسیدن به هدف دسترسی آسان و ارزان ورزش همگانی به نوبه خود تلاش‌ها و اقدام‌های ملی در جهت ارائه مشوق‌های کارآمد و هدفمند را می‌طلبد که در ادامه بدان پرداخته می‌شود.

۲. بررسی پیشینه مشوق‌های قانونی

در این بخش و مطابق با جداول ارائه شده، پیشینه تقنینی مشوق‌های موجود در قوانین و اسناد بالادستی کشور بررسی و ارائه شده است. بخشی از این قوانین، دارای مدت منقضی است و در حال حاضر لازم‌الاجرا نیستند.

۱. در اهمیت این مسئله همین بس که قانونگذار تحقق اصل (۲) را در گروهی اصل (۳) که حاکی از ارائه تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح است را خاطر نشان کرده و تربیت انسان کریم با ارزش‌های والای انسانی را با کاربست تربیت بدنی همگانی گره می‌زند.

جدول ۱. احکام قانونی ارائه شده در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور

ماده / تبصره	بخش / فصل	متن قانونی
۶	عوارض و مالیات	بند «ف» دولت مکلف است بیست و هفت صدم در صد (۲۷/۰٪) از کل نه در صد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را از طریق ردیف‌های درآمدی و هزینه‌ای مربوطه برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به‌ویژه در حوزه جانبازان و معلولان اختصاص دهد.
۹	آموزش، پژوهش و فرهنگ	بند «ح»... کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مکلفند یک در صد (۱٪) از اعتبارات هزینه‌ای خود را (به استثنای فصول ۱، ۴ و ۶) در موضوع‌های مربوط به حوزه زنان از قبیل توانمندسازی زنان بی‌سرپرست، حمایت از فرزندآوری، مشاوره در حوزه خانواده، حمایت از زنان و دختران در معرض آسیب و با آسیب‌دیده، بهداشت، آموزش، ورزش و کارآفرینی زنان با هدایت معاونت ریاست جمهوری در امور زنان هزینه کند. بند «ن» وزارت ورزش و جوانان مکلف است نسبت به واگذاری اماکن و سالن‌های ورزشی در اختیار خود در استان‌ها و شهرستان‌ها از طریق ادارات مربوطه با اولویت هیئت‌های ورزشی محلی به صورت اجاره‌ای اقدام و قرارداد منعقد نماید.
۱۱	مسکن و حمل و نقل	بند «س» وزارت راه و شهرسازی مکلف است مطابق مصوبات شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مورد تأیید آن وزارتخانه و براساس سرانه مصوب، زمین مورد نیاز... سالن‌های فرهنگی ورزشی بسیج... در مناطق کم‌برخوردار را به صورت رایگان در اختیار دستگاه‌های ذی‌نفع قرار دهد.
۱۷	رفاه و سلامت	بند «ه» از ابتدای سال ۱۴۰۲ به قیمت خرده‌فروشی از هر نخ سیگار تولید داخل با نشان ایرانی مبلغ پانصد (۵۰۰) ریال، تولید داخل با نشان (برند) بین‌المللی یک‌هزار (۱۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان داخلی دویست‌هزار (۲۰۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان مالیات اضافه و از هر نخ سیگار وارداتی مبلغ هشت هزار (۸.۰۰۰) ریال و هر بسته پنجاه گرمی تنباکوی قلیان وارداتی سیصد و پنجاه هزار (۳۵۰.۰۰۰) ریال به‌عنوان حقوق ورودی دریافت می‌شود تا مطابق ردیف‌های این قانون به نسبت مساوی برای بخش سلامت با اولویت احداث و تجهیز مراکز ناباروری و زایشگاه‌های دولتی، ورزش همگانی و ورزش بانوان هزینه گردد.

مأخذ: نگارنده.

بررسی تبصره‌های بودجه سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد که حدود ۲۳ درصد از تبصره‌ها (بند «ف» تبصره «۶» و بند «ح» تبصره «۹») دارای عملکرد و ۳۷ درصد فاقد عملکرد هستند؛ برای مثال براساس گزارش تفریغ، بند «ه» تبصره «۱۷» قانون بودجه سال ۱۴۰۲ هیچ‌گونه تخصیص اعتباری در راستای هزینه کرد توسعه و تعمیم ورزش همگانی صورت نگرفته است. لذا می‌توان گفت که بیش از ۵۰ درصد تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در حوزه وزارت ورزش و جوانان فاقد عملکرد مطلوب می‌باشند. مهم‌ترین دلایل این وضعیت را می‌توان به نبود تخصیص اعتبارات لازم، فقدان همکاری و توافق بین سازمان‌های متولی و همچنین نداشتن الزامات اجرایی اطلاق کرد [۱۹]. از سوی دیگر به سهم ورزش همگانی از سایر حوزه‌ها اشاره شده است، اما اساساً جهت‌گیری مشخص استفاده از مشوق‌ها و تسهیلات آن حوزه چندان مورد توجه واقع نشده است.

جدول ۲. احکام قانون برنامه پنج‌ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده / تبصره	متن قانونی
۱۰	الف) وزارت مسکن و شهرسازی (سازمان زمین شهری) موظف است در کلیه شهرهای کشور اراضی با کاربری‌های آموزشی، فرهنگی... ورزشی... پس از تملک، به‌طور رایگان به دستگاه‌های ذی‌ربط واگذار نماید و در مواردی که بابت تملک اراضی مزبور هزینه‌ای متحمل گردد، می‌تواند وجه مربوطه را بر روی قیمت سایر قطعات مسکونی قابل واگذاری خود در کلیه شهرها سرشکن و از خریداران مربوطه دریافت و یا نسبت به واگذاری زمین معوض به مالکین آن‌گونه اراضی اقدام نماید. ...
خطمشی‌ها	بند «۳»- گسترش کمی و ارتقای کیفی فرهنگ عمومی، تعلیم و تربیت و علوم و فنون در جامعه با توجه خاص نسبت به نسل جوان از طریق: بند «۳-۱۴»- همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت‌های تربیت بدنی خاصه بین جوانان به منظور پرورش جسم و روح و پر بار کردن اوقات فراغت عموم مردم.

مأخذ: همان.

بررسی محتوایی قانون برنامه پنج‌ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور حاکی از آن دارد که یکی از مشوق‌های اساسی در راستای توسعه و همگانی شدن ورزش در اختیار گذاشتن رایگان اراضی با کاربری‌های ورزشی توسط وزارت مسکن و شهرسازی است که می‌توانست به گسترش بخش عمده‌ای سرانه‌های ورزشی کشور و دسترسی سریع و آسان به ورزش‌آحاد جامعه منجر شود؛ از طرفی در بخش دوم و ارائه خطمشی‌های اساسی مرتبط با این حوزه نیز تشویق به گسترش فعالیت‌های تربیت بدنی در اوقات فراغت جوانان و پر بار کردن برنامه‌های فعال ورزشی به منظور تقویت قوای جسمانی و روانی اشاره دارد که متناسب با آن، دستگاه مسئول یا سنجه عملکردی مشخصی جهت ارزیابی یا تحقق این هدف مشخص نشده است. لذا می‌توان گفت حکم فاقد جهت‌گیری مشخص نسبت به توسعه ورزش همگانی است.

جدول ۳. احکام قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده	متن قانونی
هدف‌های کلان کیفی	بند «۳»- هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه‌های ایمان، مذهبی،... تربیت بدنی و مناسبات انسانی، خانوادگی و اجتماعی و مشارکت در صحنه‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.
خطمشی‌های اساسی	۲. رشد فضایل بر اساس اخلاق اسلامی و ارتقا کمی و کیفی فرهنگ عمومی جامعه. ۹. واگذاری فعالیت‌های اجرایی، فرهنگی، هنری، ورزشی به مردم و تقویت مشارکت عمومی با توجه به سیاستگذاری و تصمیم‌گیری و نظارت دولت. ۱۱. همگانی کردن ورزش و گسترش فعالیت‌های تربیت بدنی خصوصاً بین جوانان به منظور پرورش جسم و روح و پر بار کردن اوقات فراغت عموم مردم. ۱۲. توجه ویژه در برنامه‌ریزی‌ها و اختصاص امکانات به مسائل تربیت بدنی و پر کردن اوقات فراغت بانوان. ۳. هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه‌های ایمان، مذهبی،... تربیت بدنی و مناسبات انسانی، خانوادگی و اجتماعی و مشارکت در صحنه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی از طریق: ۱۲. برنامه‌ریزی برای استفاده مطلوب از اوقات فراغت. ۱۳. توجه لازم به سلامت جسم و نشاط روح مقاومت در برابر تهاجم فرهنگی و مفساد اجتماعی و بزهکاری.
(۱۱)	به‌منظور توسعه روستاهای محروم و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای در روستاها در طول برنامه اقدام‌هایی به شرح زیر معمول می‌گردد: الف) مبلغ سه‌هزار میلیارد (۳۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) ریال برای امور زیر در روستاهای محروم هزینه می‌شود: ۴. احداث فضاهای چندمنظوره فرهنگی، آموزشی، تربیتی، هنری و ورزشی در مراکز جمعیتی نقاط محروم کشور.

ماده	متن قانونی
(۴۷)	کلیه مؤسسه‌ها، کارخانه‌ها، شرکت‌های دولتی و تحت پوشش دولت موظفند همه‌ساله حداقل به میزان دو درصد (۲٪) از سود خالص خود را صرف تقویت و توسعه بسیج و برنامه‌های فرهنگی، ورزشی و آمادگی دفاعی و سایر فعالیت‌های مربوطه نمایند.
(۶۰)	به‌منظور پربار کردن اوقات فراغت دانش‌آموزان و بالندگی نسل جوان کشور، دولت موظف است امکانات ذیل را فراهم نماید: الف) ایجاد تسهیلات لازم... برای بخش‌های خصوصی و تعاونی در زمینه... و ورزشی برای جوانان و دانش‌آموزان. د) ارائه الگوهای مناسب و الگوسازی در زمینه‌های مختلف علمی، دینی، فرهنگی و ورزشی برای نوجوانان و جوانان در جهت جذب آنان به فرهنگ خودی.
(۶۵)	دولت مکلف است نسبت به ایجاد و اختصاص امکانات ورزشی برای دانش‌آموزان دختر و بانوان، با توجه به حفظ شئون زن در جامعه اسلامی اقدام نماید.
(۶۶)	تعرّفه‌های مربوط به هزینه‌های سوخت، آب، برق، تلفن مربوط به اماکن و تأسیسات ورزشی (اعم از دولتی و غیردولتی) به‌مأخذ مراکز آموزشی و تحقیقاتی محاسبه و تعیین می‌شود.
(۶۷)	الف) اجازه داده می‌شود مبلغ پنج (۵) ریال از هر نخ سیگار وارداتی و تولید داخل دریافت شود و به حساب درآمد عمومی کشور واریز گردد. صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از محل اعتباری که همه‌ساله به همین منظور در قانون بودجه کل کشور منظور می‌گردد، در اختیار سازمان تربیت بدنی قرار خواهد گرفت تا طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید برای سالم‌سازی عامه از طریق توسعه فضاهای ورزشی و ارائه خدمات مربوطه هزینه نماید. ب) کلیه کارخانه‌ها صنعتی موظفند معادل یک در هزار در درآمد سالیانه خود را به حساب خزانه واریز نمایند. دولت موظف است معادل صد درصد (۱۰۰٪) مبلغ مذکور را در لوائح بودجه سالیانه برای توسعه فضاهای ورزشی سازمان تربیت بدنی منظور نماید.
(۶۸)	وزارت راه و شهرسازی مکلف است اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور به قیمت عادلانه روز تملک نموده و رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. اعتبار مورد نیاز این تبصره همه‌ساله در بودجه سنواتی منظور می‌گردد.
(۸۴)	الف) وزارت راه و شهرسازی موظف است اراضی با کاربری‌های آموزشی، فرهنگی و خدماتی، در قالب طرح‌های مصوب شهری متناسب با قانون برنامه را در کلیه شهرهای کشور به قیمت عادلانه روز و طبق قوانین مربوط خریداری و تملک نموده و جهت احداث و توسعه مدارس و مراکز فرهنگی و هنری، پرورشی، ورزشی،... با قیمت منطقه‌ای سال ۱۳۷۲ به دستگاه‌های ذی‌ربط واگذار نماید. د) دستگاه‌هایی که دارای مراکز فرهنگی، هنری، ورزشی،... می‌باشند و بر اساس طرح‌های مصوب شهری تغییر کاربری می‌یابند، اجازه داده می‌شود که مراکز مذکور را با رعایت قوانین مربوطه از طریق مزایده به فروش برسانند و درآمد حاصله را به خزانه‌داری کل واریز و معادل آن را جهت جایگزینی، تکمیل و نوسازی مراکز مشابه و تعمیر و نگهداری طبق قوانین بودجه‌های سنواتی هزینه نمایند.

مأخذ: همان.

یکی از رویکردهای قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور واگذاری فعالیت‌های ورزشی به مردم و تقویت مشارکت عمومی است که اهمیت آن در سایر احکام با هدف تقویت مشارکت و همچنین پر کردن مطلوب اوقات فراغت و همچنین هدایت هدفمند نوجوانان و جوانان در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی قابل احصاست. از طرفی می‌توان به تعیین سهم مشارکت سایر دستگاه‌های دولتی، مؤسسات و بخش‌های خصوصی و اختصاص بخشی از سود خالص آنها و همچنین مشوق‌های بخشودگی و تعرفه‌های مالیاتی آنها در راستای توسعه ورزش و زیرساخت‌های ورزشی کشور اشاره کرد که از این منظر نسبت به برنامه قانونی پنج‌ساله توسعه اول دارای سنجه‌های عملکردی مشخصی است.

جدول ۴. احکام قانون بر نامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
(۶۴)	سیاست‌های اشتغال	ب) وظایف مربوط به تصدی‌های اجتماعی که منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد جامعه می‌گردد، از قبیل... تربیت بدنی و ورزش، فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغات دینی. اعتبار مورد نیاز برای انجام این وظایف از محل منابع بودجه عمومی و مشارکت بخش غیر دولتی تأمین خواهد شد... صد درصد (۱۰۰٪) منابع حاصل از واگذاری این‌گونه فعالیت‌ها به بخش غیر دولتی، برای توسعه فعالیت‌های دولت در مناطقی که بخش غیر دولتی رغبتی به سرمایه‌گذاری ندارد و همچنین افزایش کیفیت خدمات فعلی هزینه خواهد شد.
(۱۳۵)	عمران شهری و توسعه و عمران روستایی	به کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسه‌های دولتی که دارای مراکز فرهنگی، هنری، ورزشی... اجازه داده می‌شود که مراکز مذکور را با رعایت قوانین مربوط از طریق مزایده عمومی به فروش برسانند و درآمد حاصل را به خزانه‌داری کل واریز و معادل آن را جهت جایگزینی، تکمیل و نوسازی مراکز مشابه و تعمیر و نگهداری طبق قوانین بودجه‌های سنواتی هزینه کنند.
(۱۴۱)	مسکن	ب) به وزارت راه و شهرسازی اجازه داده می‌شود زمین‌های با کاربری آموزشی، فرهنگی، ورزشی و مذهبی را در طول برنامه سوم توسعه به قیمت منطقه‌ای واگذار نماید.
(۱۴۴)	آموزش	الف) در مواردی که اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی برای احداث، توسعه تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی... هزینه‌هایی را انجام می‌دهند، این هزینه‌ها به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی مورد محاسبه قرار می‌گیرد. ج) وزارت آموزش و پرورش مجاز است تا سقف ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات عمرانی (ملی و استانی) هر سال خود را صرف خرید زمین برای احداث فضاهای آموزشی و پرورشی و ورزشی مناسب نماید.
(۱۵۵)		الف) به منظور گسترش عدالت اجتماعی... ورزشی و هنری و به منظور ایجاد تعادل و کاهش نابرابری‌ها اجازه داده می‌شود: ۱... سازمان تربیت بدنی حسب مورد شاخص‌ها و استانداردهای مربوط به بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای ورزشی... و همچنین میزان دسترسی ساکنان مناطق مختلف کشور به خدمات... ورزشی را متناسب با ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و جغرافیایی هر یک از این مناطق، حداکثر تا پایان سال اول برنامه سوم تهیه و همراه با ارائه راه‌حل‌های مناسب برای ایجاد تعادل به هیئت وزیران ارائه دهند. ۲. دستگاه‌های اجرایی امکانات، تأسیسات و فضاهای... ورزشی، طرح‌های نیمه‌تمام و اراضی متعلق را در مناطق شهری... در قالب قراردادهای اجاره، اجاره به شرط تملیک و فروش، واگذار نموده و درآمدهای ناشی از آن را به خزانه واریز نماید. معادل وجوه واریزی فوق... در اختیار دستگاه‌های اجرایی موضوع این بند قرار می‌گیرد تا برای احداث فضاهای... ورزشی در مناطق توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته در چارچوب سیاست‌های برنامه سوم هزینه کند. ب) سازمان برنامه و بودجه موظف است... با عنایت به وضعیت بهره‌برداری از فضاهای ورزشی... مناطق مختلف کشور به‌گونه‌ای توزیع کند که نابرابری‌های موجود در زمینه برخورداری مناطق مختلف کشور از فضاهای ورزشی... دستیابی ساکنان آنها به تولیدات فرهنگی تقلیل یافته و به تعادل برسد.
(۱۵۶)	فرهنگ و هنر، ارتباطات جمعی و تربیت بدنی	به منظور استفاده از توانمندی‌های شوراهای اسلامی شهر و روستا در انجام امور دینی و فرهنگی، شوراهای مذکور علاوه بر وظایف مصرح در قانون تشکیل آنها، موظف به انجام وظایف ذیل هستند: الف) بررسی مشکلات و نارسایی‌های فرهنگی، هنری، ورزشی و آموزشی و ارائه پیشنهادها برای حل آنها به مسئولان و مراجع ذی‌ربط. ب) مساعدت و مشارکت در حفظ و نگهداری بناهای فرهنگی و گلزار شهدا، بهره‌برداری از مراکز فرهنگی و هنری و ورزشی و تلاش برای جلب همکاری مردم در ایجاد تأسیسات و فضاهای مورد نیاز.
(۱۵۸)		مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف است... الف) با بهره‌گیری از اصول و مبانی اسلامی و با در نظر گرفتن تحولات آینده جامعه، نیازهای آموزشی و فرهنگی و ورزشی خاص زنان را شناسایی کرده و طرح‌های مناسب را بر حسب مورد از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط تهیه و برای تصویب به مراجع مربوط پیشنهاد کند.
(۱۶۳)		و) با هدف اعتلای جایگاه مسجد و مدرسه در فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی محلات، روستاها و شهرها و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های سازمان‌دهی شده در این مکان‌ها در جهت ارتقای ایمان و ارزش‌های معنوی و اخلاقی و شکوفایی خلاقیت‌های علمی، فرهنگی و هنری گروه‌های مختلف جامعه به‌ویژه نوجوانان و جوانان اقدام‌های ذیل در سال‌های برنامه سوم توسعه انجام می‌گیرد: ۲. تعریف فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی و هنری مشترک مسجد و مدرسه در آیین‌نامه‌ها و مقررات بخش‌های آموزش، فرهنگ و هنر و تبلیغات اسلامی، تربیت بدنی و ورزش.
(۱۶۹)		به منظور تأمین امکانات و حمایت‌های قانونی و اعتباری از فعالیت‌های ورزش عمومی و قهرمانی طی سال‌های اجرای برنامه سوم، وجوهی که توسط اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی صرف احداث و تکمیل فضاها، اماکن و باشگاه‌های ورزشی و ارائه خدمات ورزشی می‌شود و یا به‌عنوان کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک ایران، فدراسیون‌ها، هیئت‌ها و انجمن‌های ورزشی و تربیت بدنی نیروهای مسلح پرداخت می‌گردد، با تأیید سازمان تربیت بدنی به‌عنوان هزینه قابل قبول تلقی می‌گردد.
(۱۷۵)	امور دفاعی و امنیتی	ه) در برنامه پنج ساله سوم رده‌های مقاومت بسیج و کانون‌های فرهنگی ورزشی بسیج در ساختمان‌های جدید الاحداث از پرداخت حق انشعاب آب، برق، گاز و یک خط تلفن مورد نیاز معاف می‌باشند.

مأخذ: همان.

در قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور موضوع گسترش عدالت اجتماعی در راستای کاهش نابرابری‌های دسترسی مردم به ویژه مناطق کم‌برخوردار مطرح شده است که این موضوع از لحاظ توجه به تعادل در توزیع متوازن اماکن ورزشی و افزایش دسترسی پذیری مردم به ورزش بسیار حائز اهمیت است. از طرفی بیشترین مشوق‌های ورزشی در قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در قالب سیاست‌های تأمین اعتبار مالی، معافیت‌های مالیاتی و توسعه زیرساخت‌های فرهنگی ورزشی ارائه شده است. نکته مهم در این برنامه توجه به توسعه ورزش قهرمانی و نهادهای ورزشی است، به طوری که کمک یا هزینه‌کرد اشخاص حقیقی و حقوقی در راستای توسعه و تکمیل زیرساخت‌ها عمرانی ورزشی به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی کرده است. بنابراین برنامه سوم توسعه در مقایسه با دو برنامه توسعه اول و دوم تغییر رویکرد داشته است.

جدول ۵. احکام قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
(۵۲)	رقابت‌پذیری اقتصادی	... س) فراهم کردن امکانات مناسب برای رفع محرومیت آموزشی از طریق... ایجاد و گسترش اماکن و فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی به تناسب جنسیت و تهیه و اجرای برنامه‌های لازم برای گسترش آموزش پیش دبستانی و آمادگی به ویژه در مناطق دوزبانه.
(۱۰۴)	توسعه فرهنگی	... د) تصویب و ابلاغ استانداردهای بهره‌مندی نقاط مختلف کشور از فضاهای فرهنگی، هنری، ورزشی و گردشگری و توزیع و تأمین اعتبارات ملی و استانی فصول برنامه‌های ذی‌ربط در هر یک از سال‌های برنامه چهارم برای رسیدن به شاخص‌ها و استانداردها بر اساس شاخص‌هایی که در سال اول برنامه چهارم به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. ه) به توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد تولید و توزیع محصولات فرهنگی، هنری و ورزشی توسط بخش خصوصی و تعاونی با اولویت کمک نماید. ... م) کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون موظفند امکانات و فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی متعلق به خود را برای اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری و ورزشی طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد در اختیار متقاضیان قرار دهند.

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
۱۱۳		<p>ب) برای احداث موزه علوم و فناوری و پارک‌های علمی عمومی، موزه‌های کوچک فرهنگی، ورزشی، تاریخی، صنعتی، دفاع مقدس و نمایشگاه‌های معرفی دستاوردهای نوین صنعتی کشور زمینه‌سازی نماید.</p>
۱۱۷		<p>به‌منظور اصلاح ساختار تربیت بدنی، ترویج فرهنگ ورزش، توسعه کمی و کیفی دسترسی به ورزش پرورشی و همگانی...:</p> <p>الف) ۱. دولت موظف است پشتیبانی‌های لازم را از ورزش کشور بر اساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش در بخش تأمین منابع مالی، ساختار و تشکیلات سازمانی، تهیه و تدوین قوانین مورد نیاز و تربیت نیروی انسانی با مشارکت بخش غیردولتی به عمل آورد به‌گونه‌ای که سرانه فضاهای ورزشی (سرپوشیده و روباز) حداقل یک متر مربع تا پایان برنامه افزایش یابد....</p> <p>۲. نهادهای عمومی غیردولتی و کلیه شهرداری‌ها و دهیاری‌ها موظفند حمایت‌های لازم را از توسعه و گسترش ورزش همگانی و ایجاد تسهیلات لازم جهت دسترسی آسان مردم به فضاها و اماکن ورزشی به عمل آورند.</p> <p>۳. وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند بر اساس سند موضوع بند «۱» فوق، برنامه جامع ارتقای ورزش مدارس، هماهنگی و انسجام و رشد و ارتقای ورزش دانشجویی، توسعه اماکن و فضاهای ورزشی سرپوشیده (با اولویت دختران) و روباز، افزایش ساعات درس تربیت بدنی، ایجاد باشگاه‌های ورزشی و تربیت نیروهای انسانی مورد نیاز بخش تربیت بدنی حسب مورد را تنظیم و پس از تصویب هیئت وزیران اجرا نمایند....</p> <p>ب) کلیه دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون مجازند در طول برنامه چهارم یک درصد (۱٪) از اعتبارات خود را برای انجام امور تربیت بدنی و ورزش اعم از احداث و توسعه اماکن ورزشی، ارائه خدمات ورزشی و کمک به سازمان تربیت بدنی، کمیته ملی المپیک، باشگاه‌های ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی در چارچوب سیاستگذاری با هماهنگی سازمان تربیت بدنی اختصاص دهند. اماکن ورزشی خصوصی که از محل منابع این بند کمک دریافت نموده‌اند در صورت تغییر کاربری مکلفند وجوه دریافتی را با محاسبه نرخ تورم سنواتی مسترد نمایند....</p> <p>ج) وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی غیرکشاورزی و غیرمناطق چهارگانه محیط زیست خارج از حریم استحفاظی شهرها را که مورد نیاز سازمان تربیت بدنی است و در اختیار دارد، به‌منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به‌طور رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. ضمناً وزارت مذکور موظف است با تأیید سازمان تربیت بدنی اراضی با شرایط فوق را که مورد نیاز بخش خصوصی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار نماید. کاربری این قبیل اراضی به هیچ وجه تغییر نخواهد کرد. مناطق چهارگانه محیط زیست از شمول مفاد این بند مستثنا هستند.</p> <p>د) وزارت راه و شهرسازی و شهرداری‌ها در راستای تأمین و توزیع عادلانه فضاهای آموزشی، ورزشی و فرهنگی در کشور، مکلف هستند به‌هنگام صدور مجوز احداث شهرها، شهرک‌ها، مجریان پروژه‌های مذکور را نسبت به تأمین و احداث فضاهای مذکور متناسب با زیربنای مسکونی موظف نمایند.</p> <p>ه) وزارت راه و شهرسازی مکلف است اراضی با کاربری ورزشی را در سراسر کشور با هماهنگی سازمان تربیت بدنی خریداری نموده و به روش‌های ذیل واگذار نماید:</p> <p>۱. به‌صورت رایگان برای سازمان تربیت بدنی و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور.</p> <p>۲. به‌قیمت تمام شده برای بخش خصوصی و تعاونی.</p> <p>...</p>
۱۱۴۵	نوسازی دولت و ارتقای اثربخشی حاکمیت	<p>به‌منظور کاهش حجم تصدی‌ها و افزایش مشارکت مردم در اداره امور کشور و کوچک‌سازی دولت، اقدام‌های ذیل انجام می‌شود:</p> <p>ز) ممنوعیت ایجاد، اداره هرگونه مهمانسرا، زائرسرا، مجتمع مسکونی، رفاهی، درمانی، فضاهای ورزشی و تفریحی و نظایر آن، توسط دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون، کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند، این نوع تأسیسات و خدمات یا بهره‌برداری از آنها را حداکثر تا پایان سال سوم برنامه چهارم، به بخش غیردولتی واگذار نمایند.</p>

مأخذ: همان.

تحقق اجزای قانونی دسترسی آسان و ارزان به ورزش نیازمند توسعه متعادل سرانه‌های ورزشی کشور است که از ملزومات توسعه و تعمیم ورزش در میان عموم مردم به حساب می‌آید. لذا یکی از رویکردهای اساسی قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نیز توجه ویژه به توسعه اماکن و سرانه‌های ورزشی است؛ به طوری که در ماده (۱۱۷) دولت را موظف کرده تا با مشارکت بخش غیردولتی و براساس سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش، میزان سرانه‌های ورزشی را تا پایان برنامه به حداقل یک متر مربع افزایش دهد. از طرفی در این برنامه به توسعه سایر ابعاد و ساختارهای ورزشی کشور نیز پرداخته شده است که با تمرکز بر همکاری دستگاه‌های اجرایی بخش عمده‌ای از توسعه ورزش کشور محقق می‌شود. اما واگذاری‌های بی‌قید و شرط و همچنین نبود نظارت و ارزیابی عملکرد تسهیلات ارائه شده، آسیب‌های اجرایی این برنامه است.

جدول ۶. احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
(۹)		به دولت اجازه داده می‌شود به منظور افزایش سرانه بهره‌مندی اقشار مختلف مردم از فضاهای فرهنگی، هنری و ورزشی و ایجاد زیرساخت‌های لازم برای توسعه فعالیت فرهنگی و هنری اقدام‌های زیر را انجام دهد: الف) حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪) هزینه تکمیل مراکز فرهنگی، هنری، دینی و قرآنی دارای پیشرفت فیزیکی حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) بخش غیردولتی و همچنین احداث اماکن ورزشی همجوار و متعلق به مساجد و کانون‌های فرهنگی ورزشی جوانان بسیج را که تکمیل و بهره‌برداری از آنها برای استفاده عمومی ضروری است براساس آیین‌نامه مصوب هیئت وزیران به صورت کمک بلاعوض تأمین نماید.
(۱۳)	فرهنگ اسلامی ایرانی	دولت مکلف است به منظور توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و توسعه زیرساخت‌های ورزشی اقدام‌های زیر را انجام دهد: الف) اعتبارات تملک‌داری‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای مورد نیاز را در ردیف‌های مستقل در قالب بودجه‌های سنواتی منظور نماید. ب) اعتبار مورد نیاز برای پرداخت تسهیلات در قالب وجوه اداره شده، یارانه سود و کارمزد و یا کمک‌های بلاعوض به متقاضیان بخش خصوصی و تعاونی برای احداث، توسعه و تکمیل واحدهای ورزشی را در ردیف مستقل بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی نماید.
(۱۴)		وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی ملی غیرکشاورزی به استثنای اراضی واقع در مناطق چهارگانه محیط زیست و خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها را که مورد نیاز سازمان تربیت بدنی است، به منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به طور رایگان به سازمان تربیت بدنی واگذار نماید. همچنین وزارت مذکور موظف است با تأیید سازمان تربیت بدنی، اراضی با شرایط فوق را که مورد نیاز بخش غیردولتی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با اولویت به تعاونی‌های ایثارگران واگذار نماید....
(۱۹)	علم و فناوری	الف) ... ۱۲. بهره‌برداری از اماکن ورزشی سازمان تربیت بدنی در ساعات بلااستفاده جهت ارتقا سلامت جسمی دانش‌آموزان. ۱۳. افزایش سرانه فضاهای ورزشی دانش‌آموزان.
(۱۹۴)	توسعه منطقه‌ای	دولت مکلف است به منظور بهبود وضعیت روستاها در زمینه سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، راهبری، نظارت و هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی، ارتقای سطح درآمد و کیفیت زندگی روستائیان و کشاورزان و کاهش نابرابری‌های موجود بین جامعه روستایی، عشایری و جامعه شهری، حمایت لازم را از اقدام‌های زیر به عمل آورد: ع) پیش‌بینی مکان‌های ورزشی برای جامعه روستایی

مأخذ: همان.

رویکرد اصلی احکام قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در راستای توسعه اماکن و سرانه‌های ورزشی کشور بود، به نحوی که اماکن ورزشی ناتمام در اولویت تکمیل و بهره‌برداری قرار گیرند. از طرفی با توجه به پایین بودن میزان سرانه‌های ورزشی کشور و به‌ویژه پایین بودن میزان دسترسی مردم ساکن در نقاط روستایی و کم‌برخوردار به ورزش، توسعه اماکن و زیرساخت‌های ورزشی این مناطق هدف قرار داده شد (موضوع ماده (۱۹۴) برنامه پنجم توسعه). لذا با توجه به جمعیت بالای ساکن در مناطق روستایی و توزیع نامتوازن اماکن و تجهیزات ورزشی، اجرای این برنامه می‌توانست باعث افزایش دسترسی پذیری آسان و ارزان به ورزش جامعه روستایی و عشایری کشور شود.

جدول ۷. احکام قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
(۷)	بودجه و مالییه عمومی	چ(و جوه هزینه‌هایی که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، اماکن و توسعه ورزش همگانی و یا به‌عنوان کمک به وزارت ورزش و جوانان پرداخت می‌شود با تأیید وزارت مذکور به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌گردد.
(۷۳)	سلامت، بیمه، سلامت و زنان و خانواده	صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصل از اجرای بند «الف»: از ابتدای اجرای قانون برنامه تولید و واردات انواع سیگار و محصولات دخانی علاوه بر مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ و قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷، طی ردیف‌هایی که در بودجه‌های سنواتی مشخص می‌شود در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، باز توانی و درمان عوارض حاصله از مصرف آن و توسعه ورزش موضوع بند «ب» ماده (۶۹) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ در اختیار وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد.
(۹۴)		دولت مکلف است بیست و هفت درصد (۲۷٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را برای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان اختصاص دهد....
(۹۶)	فرهنگ، هنر و ورزش	وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی، اراضی ملی غیرکشاورزی خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها به استثنای اراضی واقع در مناطق چهارگانه محیط زیست را که مورد نیاز بخش غیردولتی است با تأیید وزارت ورزش و جوانان به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با رعایت تشریفات قانونی به بخش غیردولتی و تعاونی با اولویت تعاونی‌های ایثارگران واگذار نماید....

مأخذ: همان.

جهت‌گیری اصلی برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در راستای اخذ و صرف درآمدهای مالیاتی و همچنین اعطای معافیت‌های مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی به منظور احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، اماکن و توسعه ورزش همگانی است. لذا حمایت از ورزش از طریق دریافت عوارض از کالاهای آسیب‌رسان و مالیات بر ارزش افزوده برای پیشگیری از بیماری‌ها و همچنین توسعه و تکمیل اماکن ورزشی که موجب دسترسی بیشتر مردم به ورزش و افزایش سطح سلامت جامعه می‌شود، ضروری است اما باید توجه داشت که با افزایش اختصاص اعتبار به سایر دستگاه‌های دولتی عملاً سهم ورزش جهت تکمیل و بهره‌برداری از اماکن ناتمام ورزشی محقق نمی‌شود.

جدول ۸. احکام قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران

ماده	بخش / فصل	متن قانونی
(۵)	رشد اقتصادی	ج) در راستای مردمی‌سازی اقتصاد، دولت مکلف است با استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی و تعاونی، ... سازمان‌های مردم‌نهاد و نیز با استفاده از ابزار بازار سرمایه، امکان مشارکت مردم را در فعالیت‌های اقتصادی و عمرانی از جمله توسعه روستایی، ... و اماکن ورزشی، ... و نیز سایر روش‌های مندرج در قوانین دائمی فراهم نماید به نحوی که سالیانه بخشی از تصدی‌های دستگاه‌های مسئول انجام وظایف فوق‌الذکر کاهش یابد. سازمان مکلف است آیین‌نامه مربوط را تنظیم نماید و به تصویب هیئت وزیران برساند.
(۵۰)	توسعه مسکن	ت) به منظور برنامه‌ریزی تأمین سرانه‌های مورد نیاز خدمات عمومی و شهری از قبیل فضاهای فرهنگی، ورزشی، ... به دولت اجازه داده می‌شود؛ اراضی بلااستفاده یا بایر متعلق به خود یا سازمان‌ها و نهادهای وابسته را برای ایجاد فضاهای عمومی شهری و استفاده در کاربری‌های مورد اشاره با حفظ مالکیت دولت به شهرداری‌ها و اگذار نماید. شهرداری‌ها مکلفند حداکثر ظرف سه سال نسبت به ایجاد فضاهای شهری برای استفاده عمومی از محل منابع خود اقدام کنند...
(۵۲)		پ) جهت تشویق سرمایه‌گذاران بخش غیردولتی، خصوصی و تعاونی‌ها در طرح‌های احداث جدید ... و ورزشی در محدوده‌های مصوب بازآفرینی شهری (بافت‌های فرسوده و ناکارآمد)، نسبت به اعمال معافیت‌ها و امتیازهای قانونی سرمایه‌گذاری در مناطق محروم و کمتر توسعه‌یافته اقدام قانونی به عمل آید.
(۷۳)	ارتقای نظام سلامت	ج) سازمان‌های بیمه‌گر پایه سلامت مکلفند در طول اجرای برنامه، حداقل پنج درصد (۵٪) از اعتبارات مصوب سالیانه خود را جهت ارتقای اصول پیشگیری در سطح جامعه در موارد خودمراقبتی (پایش عوامل خطر متابولیک)، ورزش، تغذیه سالم، بهداشت روان و مهار (کنترل) مصرف دخانیات بر اساس اطلاعات موجود در پایگاه ملی سلامت یا پرونده الکترونیکی سلامت در قالب مشوق‌های مختلف برای بیمه‌شدگان از جمله تخفیف در حق بیمه هزینه نمایند. ... ح) ۱. علاوه بر مالیات بر ارزش افزوده خاص محصولات دخانی موضوع بند «ت» ماده (۲۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰/۳/۲، مالیات عملکرد، حقوق و رودی و حق انحصار بر محصولات دخانی، ... به شرح زیر افزایش می‌یابد: ... صددرصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصل از اجرای این جزء ... در بودجه‌های سنواتی جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، توسعه اماکن ورزشی با اولویت مناطق کم‌برخوردار و توسعه اماکن ورزشی در مدارس اختصاص می‌یابد.
(۷۵)		خ) سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است به منظور ایجاد مشوق‌های لازم در اجرای وظایف تکلیفی دولت و افزایش مشارکت مردمی و خیرین در ساخت و توسعه اماکن، هزینه‌کرد اشخاص حقوقی و حقیقی در ساخت، تکمیل، تجهیز و توسعه اماکن فرهنگی، هنری، ورزشی در مناطق محروم و کم‌برخوردار را با رعایت ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و حسب مورد با هماهنگی و تأیید وزارتخانه‌های ورزش و جوانان، فرهنگ و ارشاد اسلامی و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با اولویت طرح‌های نیمه‌تمام به صورت صددرصد (۱۰۰٪) به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی نماید. حکم این بند در خصوص احداث مدارس و حفاظت از میراث فرهنگی ثبت شده در مناطق محروم و کم‌برخوردار منوط به رعایت شرایط مذکور و صرفاً به میزان پیش‌بینی در قوانین بودجه سنواتی تسری می‌یابد.
(۷۸)	ارتقا فرهنگ عمومی و رسانه	د) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلف است ... آیین‌نامه اجرایی حمایت و پشتیبانی از مردمی‌سازی فرهنگ و جریان حلقه‌های میانی مروج گفتمان انقلاب اسلامی را در حوزه‌هایی همچون نهضت‌های قرآنی، ... فعالیت‌های مردمی ورزشی، تربیتی و سبک زندگی سالم تهیه نموده و به تصویب هیئت وزیران برساند. ت) به منظور توسعه اقتصاد ورزش و جذب و تشویق حامیان بخش غیردولتی جهت فعالیت در عرصه ورزش کشور معادل صددرصد (۱۰۰٪) هزینه‌کرد اشخاص مذکور به منظور کمک به تحقق برنامه‌های وزارت ورزش و جوانان، کمیته‌های ملی المپیک و پارالمپیک و فدراسیون‌های ورزشی در راستای توسعه کمی و کیفی زیرساخت‌های عمرانی، برگزاری و شرکت در رویدادهای ملی و بین‌المللی ورزشی، صرفاً در خصوص موضوع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای مندرج در قوانین بودجه سنواتی ... ث) سازمان مکلف است بیست و هفت درصد (۲۷٪) از کل نه‌درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده را در طول اجرای برنامه برای سامان‌دهی امور جوانان و ترویج و تعمیم فعالیت بدنی و همگانی شدن ورزش اختصاص دهد. این مبلغ در ردیف‌های مربوط به وزارتخانه‌های ورزش و جوانان به میزان شصت درصد (۶۰٪) و آموزش و پرورش به میزان چهل درصد (۴۰٪) در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود و به‌طور مستقیم از خزانه به این وزارتخانه‌ها پرداخت می‌شود. تبصره ۱ «۱» - این اعتبار فقط در استان‌ها هزینه می‌شود. تبصره ۲ «۲» - پرداخت هرگونه وجهی از این محل به ورزش حرفه‌ای، ممنوع و در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی است.

با توجه به افزایش فقر حرکتی و کاهش فعالیت بدنی افراد جامعه^۱ عمده سیاست‌های برنامه‌های پنج‌ساله توسعه نیز به سمت سیاست‌های حمایتی از ورزش‌های سلامت‌محور توجه داشته است. در این برنامه برای اولین بار به مقوله پیشگیری از بیماری توسط ورزش و کاهش هزینه‌های درمانی بیمه اشاره شده است. همچنین در برنامه هفتم پیشرفت به رشد و غنی‌سازی فعالیت‌های ورزشی مدارس نیز توجه ویژه‌ای شده است که در کنار توسعه زیرساخت‌های ورزشی از محل درآمدی مالیات بر ارزش افزوده می‌تواند نویدبخش دسترسی آسان و ارزان نوجوانان کشور به ورزش باشد.

نکته حائز اهمیت بررسی پیشینه تقنینی مشوق‌های موجود در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور حاکی از آن است که قوانین و مشوق‌های در نظر گرفته شده بیشتر از جنس تخصیص اعتبار و ارائه معافیت‌های مالیاتی است. همچنین گاهی سنجه‌ها و جهت‌گیری‌های احکام نیز به صورت کلی، مبهم و بدون ضمانت‌اجرائی ارائه شده است. مسئله دیگری که در این برنامه‌ها پیوسته تکرار شده است موضوع واگذاری اراضی دولتی و بهره‌گیری از مشارکت بخش خصوصی در تکمیل و توسعه زیرساخت‌های ورزشی بوده که این موضوع در طول سنوات اجرای برنامه‌های قانونی پنج‌ساله توسعه چندان مورد استقبال بخش خصوصی قرار نگرفته است. بنابراین با توجه به گستردگی حوزه ورزش و لازمه همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری در توسعه و همگانی شدن ورزش، باید با تدوین نگاهت نهادی موجبات توسعه و تعمیم ورزش در میان اقشار مختلف مردم فراهم شود.

۳. ظرفیت‌های قابل توجه توسعه ورزش همگانی از طریق نگاهت نهادی

توسعه و تعمیم ورزش نیازمند همکاری همه‌جانبه تمامی دستگاه‌های اجرایی کشور است. بدین معنا که هر فرد بدون توجه به جنسیت، سن، توانایی، موقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بتواند با هدف تأمین سلامت و نشاط و بهبود روابط اجتماعی در فعالیت‌های ورزشی شرکت نماید. لذا یکی از چالش‌ها و موانع جدی توسعه ورزش همگانی کشور، فعالیت‌های جزیره‌ای نهادها و دستگاه‌های اجرایی فعال است که این امر منجر به کاهش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های شکل گرفته در راستای توسعه ورزش همگانی شده است. از این رو هم‌افزایی و همکاری میان سازمان‌ها با نهادهای متولی ورزش کشور از هدررفت سرمایه‌ها و درعین حال کمبود بهره‌گیری کارآمد و اثربخش از امکانات نرم و سخت‌افزاری میان نهادهای مختلف همچون وزارت کشور، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، وزارت بهداشت و درمان، وزارت کار، شهرداری‌ها، نیروهای مسلح و صدا و سیما با وزارت ورزش و جوانان جلوگیری خواهد کرد. در جدول زیر به نقش‌ها و اهداف این دستگاه‌ها اشاره شده است.

۱. در حال حاضر حدود ۱۰ درصد از مردم جامعه فعالیت بدنی منظم دارند و تنها حدود ۴ درصد از آمار چهل میلیونی بانوان کشور مشارکت ورزشی دارند.

جدول ۹. نقش‌ها و اهداف نهادهای ذی‌نقش حوزه ورزش [۲۰]

سازمان متولی همکاری	برخی از نقش‌های نهادی در توسعه ورزش	هدف
وزارت کشور	<p>– تهیه و تدوین طرح توزیع و اختصاص یارانه‌های سلامتی و ورزش در بین اقشار مختلف مردم،</p> <p>– آژ ادسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>– همکاری در توسعه ایستگاه‌های سلامت، مشاوره، ورزش صبحگاهی و شامگاهی،</p> <p>– حمایت از تأسیس انجمن‌های داوطلبی، توسعه سمن‌ها و نهضت داوطلبی ورزشی،</p> <p>– تشویق و حمایت از توسعه شهرهای فعال کشور،</p> <p>– نظارت و همکاری در توسعه خانه‌های ورزش در محلات و روستاهای کشور،</p> <p>– تشویق و جلب مشارکت هر چه بیشتر خیرین ورزش‌یار جهت سرمایه‌گذاری در ورزش همگانی از طریق معرفی و تقدیر از آنها در شوراهای شهر و روستا.</p>	<p>حمایت و استقبال همه‌جانبه از طرح‌های توسعه ورزش در بین اقشار مختلف جامعه و کاهش کم‌تحرکی از طریق بهبود نگرش، توسعه زیرساخت‌ها، اجرای برنامه‌های خانواده‌محور شهری و روستایی و دیگر پشتیبانی‌های لازم از وزارت ورزش و جوانان [۲۱].</p>
وزارت آموزش و پرورش	<p>– ایجاد و توسعه کانون‌های ورزشی مدارس و توسعه امکانات و تجهیزات ورزشی مدارس،</p> <p>– ترویج بازی‌ها و ورزش‌های بومی و محلی در مدارس،</p> <p>– تقویت سهم فعالیت بدنی در اوقات فراغت دانش‌آموزان،</p> <p>– توانمندسازی نیروی انسانی تربیت بدنی و ورزش مدارس و توسعه و تأسیس مراکز مشاوره و تندرستی دانش‌آموزان،</p> <p>– آژ ادسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>– برگزاری متعدد رویدادها، جشنواره‌ها و همایش‌های ورزشی ویژه دانش‌آموزان،</p> <p>– تشویق و معرفی مدارس پیشرو در اشاعه ورزش همگانی،</p> <p>– همگام‌سازی نظام استعدادیابی با ورزش مدارس،</p> <p>– تقویت سواد و بازی‌های حرکتی در پیش دبستانی‌ها و مهدهای کودکان کشور و همکاری در توسعه ورزش خانه‌های سالمندان و مراکز آسایشگاهی،</p> <p>– افزایش ساعات فعالیت‌های فرهنگی ورزشی مدارس و افزایش سهم ورزش و فعالیت بدنی در سر فصل منابع و برنامه‌های درسی دانش‌آموزان.</p>	<p>افزایش سواد حرکتی با تمرکز بر نیازها و خواسته‌های تخصصی در قالب همکاری‌ها و اجرای طرح‌های ملی مشترک با وزارت ورزش و جوانان</p>
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	<p>– بومی‌سازی و اصلاح سر فصل‌های آموزش تربیت بدنی و ورزش دانشگاه‌ها در راستای ورزش همگانی و افزایش سهم ورزش و فعالیت بدنی در سر فصل منابع و برنامه‌های درسی دانشجویان،</p> <p>– برگزاری متعدد رویدادها، جشنواره‌ها و همایش‌های ورزشی ویژه دانشجویان و تشویق و معرفی دانشگاه‌های پیشرو در اشاعه ورزش همگانی،</p> <p>– آژ ادسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>– توسعه، تجهیز و کیفی‌سازی مراکز مشاوره و تندرستی دانشجویان و حمایت ویژه از ورزش خوابگاه‌ها و ارائه انواع مشوق‌های لازم در راستای توسعه فعالیت بدنی و ورزش و تقویت سهم فعالیت بدنی و ورزش در اوقات فراغت دانشجویان،</p> <p>– تشویق حمایت از اجرای طرح‌های کارآمد پژوهشی و پایان‌نامه‌های دانشجویی در حوزه ورزش همگانی.</p>	<p>افزایش سواد ورزشی با تمرکز بر نیازها و خواسته‌های تخصصی در قالب همکاری‌ها و اجرای طرح‌های ملی مشترک با وزارت ورزش و جوانان</p>
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	<p>– تقویت برنامه‌های ارتقا سطح سواد سلامت جامعه با محوریت افزایش فعالیت بدنی و اختصاص بیشتر اعتبارات اختصاصی در راستای توسعه زیرساخت‌های ورزشی،</p> <p>– ایجاد سازوکارهای انگیزشی به منظور افزایش فعالیت بدنی در بین افراد تحت پوشش بیمه‌های سلامت،</p> <p>– تشویق و جلب مشارکت سفیران سلامت در راستای ترویج و همگانی شدن ورزش،</p> <p>– نظارت و همکاری در توسعه ایستگاه‌های سلامت، مشاوره، ورزش صبحگاهی و شامگاهی مراکز شهری و روستایی.</p>	<p>تمرکز بر ارتقای سطح سواد سلامت جامعه و همچنین استفاده از سازوکارهای بیمه‌های سلامت به منظور رفتار سازی بیمه‌شدگان در جهت افزایش فعالیت بدنی</p>

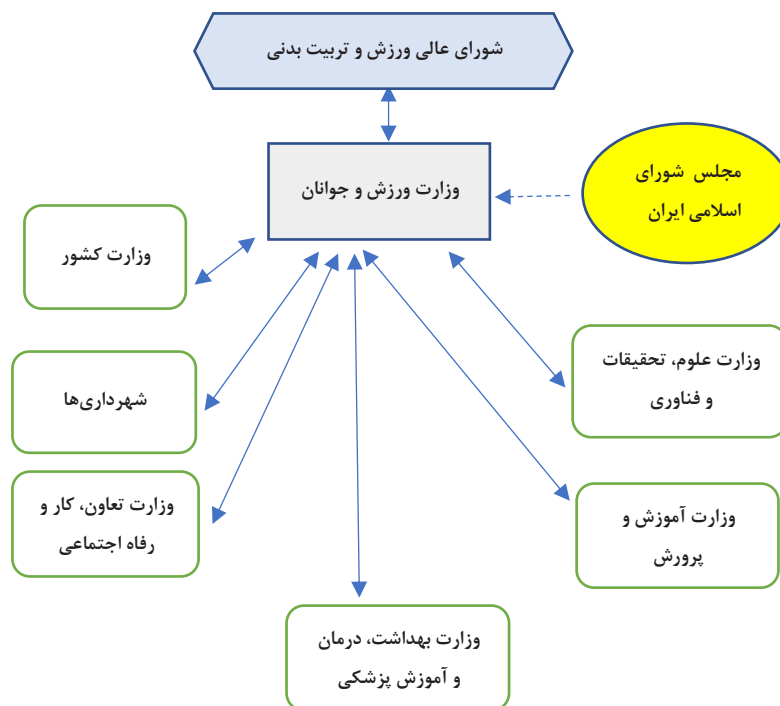

هدف	برخی از نقش‌های نهادی در توسعه ورزش	سازمان متولی همکاری
افزایش سلامت و سواد ورزشی با تمرکز بر نیازها و خواسته‌های تخصصی کارکنان شاغل و مستمری‌بگیران بازنشسته	<p>– نظارت و توسعه مشاغل، حرفه‌ها و باشگاه‌های ورزشی کشور و توسعه باشگاه‌های تندرستی و مراکز ورزشی سازمان‌ها،</p> <p>– قشر بندی و سازمان‌دهی گروه‌های هدف فعالیت ورزشی کارکنان،</p> <p>– سامان‌دهی ورزش اصناف، کارگران و کارمندان و طرح‌های تشویق و حمایت از ورزش در خانه‌ها و محیط‌های کاری،</p> <p>– آزدسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>– برگزاری متعدد رویدادها، جشنواره‌ها و همایش‌های ورزشی ویژه جمعیت شاغل و افزایش ساعات کاری تشویقی و اضافه کاری در راستای پرداختن به ورزش کارکنان،</p> <p>– تشویق و تقویت سهم فعالیت بدنی در اوقات فراغت کارکنان و خانواده‌های تحت پوشش آنها.</p>	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
توسعه زیرساخت‌های ورزشی، اجرای برنامه‌های خانواده‌محور شهری و روستایی و پشتیبانی‌های لازم از وزارت ورزش و جوانان	<p>– استفاده از فضاهای خالی و متروکه شهری جهت به‌کارگیری در دسترس و ارزان ورزش همگانی و توسعه ایستگاه‌های سلامت، مشاوره، ورزش صبحگاهی و شامگاهی مراکز شهری و روستایی،</p> <p>– ترویج و حمایت همه‌جانبه از برنامه شهر فعال شهرداری‌ها و تشویق و معرفی شهرداری‌های پیشرو و فعال در اشاعه فعالیت بدنی،</p> <p>– نظارت و مناسب‌سازی اماکن تفریحی پارک و محله به امکانات ورزش همگانی جهت ورزش به‌همراه خانواده،</p> <p>– توسعه محیط فعال با محوریت احداث و نظارت بر مسیرهای ایمن دوچرخه‌سواری، پیاده‌راه‌ها و جاده‌های تندرستی شهروندان،</p> <p>– ارائه مشوق‌های مالی و بودجه‌ای در راستای توسعه و تکوین ورزش‌های بومی محلی و ارائه مشوق‌های خدماتی جهت تسهیل دسترسی طبقات پایین و متوسط جامعه، به خدمات و امکانات ورزشی شهرداری،</p> <p>– نظارت و همکاری در توسعه خانه‌های ورزشی نقاط محروم و روستایی جامعه و توزیع و تجهیز اماکن ورزشی متناسب با نیازهای بانوان، جانبازان، معلولین و گروه‌های خاص مبتنی بر آمایش سرزمینی،</p> <p>– تشویق و حمایت از توسعه باشگاه‌های عمومی و همگانی ورزش و همکاری در توسعه ورزش خانه‌های سالمندان و مراکز آسایشگاهی،</p> <p>– حمایت از بخش خصوصی و نهادهای مردمی در توسعه، استانداردسازی و افزایش بهره‌وری فضاها و زیرساخت‌های ورزشی،</p> <p>– همکاری در برگزاری متعدد رویدادها، جشنواره‌ها و همایش‌های ورزشی استان‌ها، شهرستان‌ها، محلات و روستاهای کشور با تأکید بر مشارکت تکثر اقوام.</p>	شهرداری‌ها
ترویج سبک زندگی فعال با تمرکز بر افزایش سواد حرکتی و ورزشی در قالب آموزش‌های عمومی و اجرای کمپین‌های ملی آگاهی‌بخش	<p>– تشویق و نظارت بر انواع رسانه‌های گروهی، نوشتاری و شنیداری به ملزومات پرداختن به ورزش همگانی و توسعه سازوکارهای رسانه‌ای رشد آگاهی و انگیزه‌های ذاتی از فواید ورزش سلامت‌محور،</p> <p>– حمایت از تولید و اشاعه برنامه‌ها و تیزرهای ویژه توسعه ورزش همگانی و ترویج بازی‌ها، ورزش‌های بومی و محلی و پهلوانی در جهت معرفی فرهنگ اسلامی ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی،</p> <p>– آزدسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>– صیانت از هویت فرهنگی و میراث ملی در نمایش رویدادهای ورزش همگانی و اشاعه و تعمیق معنویت اخلاقی و مرام پهلوانی در ورزش افراد مبتدی،</p> <p>– بهره‌گیری از فناوری‌های جدید و پیشرو در امر آموزش و ترویج ورزش همگانی در بین اقشار مختلف جامعه،</p> <p>– تشویق و ارتقای سهم فعالیت بدنی و ورزش در اوقات فراغت مردم و اختصاص بودجه کافی در راستای آموزش، پیشگیری و اشاعه ورزش در بین آحاد جامعه،</p> <p>– تشویق مشارکت‌های بخش خصوصی و خیرین در تکمیل و مدیریت پروژه‌های عمرانی و فعالیت‌های ورزشی،</p> <p>– توسعه و ارتقای سواد حرکتی و ورزشی در بین آحاد جامعه و طرح‌های تشویق و حمایت از ورزش در خانه‌ها و محیط‌های کاری در راستای همگانی شدن سبک زندگی فعال،</p> <p>– نهادینه‌سازی ارزش‌ها و نمادهای ملی و انقلابی در فعالیت‌های ورزشی از جمله وطن‌دوستی، احترام به پرچم و سرود ملی و ارائه مشوق‌های مالی و بودجه‌ای در راستای توسعه و تکوین نگرش‌ها و آگاهی‌های عمومی ورزشی مردم و مربیان.</p>	صدا و سیما

هدف	برخی از نقش‌های نهادهای در توسعه ورزش	سازمان متولی همکاری
توسعه فرهنگ ورزش و فعالیت بدنی در بین جمعیت تحت پوشش نیروهای مسلح کشور با تأکید بر توانمندسازی پرسنل (از جمله کادر و وظیفه و کارکنان نیروهای مسلح) و بهبود توان رزم نیروهای مسلح با تمرکز بر نیازهای تخصصی در قالب همکاری‌های مشترک	<p>- ترویج برگزاری رویدادهای ورزشی بین کارکنان نیروهای مسلح و دیگر سازمان‌های دولتی و خصوصی و برگزاری متعدد رویدادها، جشنواره‌ها و همایش‌های ورزشی بین تمامی ارگان‌ها و سازمان‌های نظامی،</p> <p>- افزایش ساعات کاری تشویقی و اضافه کاری در راستای پرداختن به ورزش و فعالیت بدنی و قشر بندی و سازمان‌دهی گروه‌های هدف فعالیت ورزشی کارکنان،</p> <p>- توسعه امکانات و تجهیزات ورزشی نیروهای مسلح،</p> <p>- افزایش ساعات فعالیت‌های فرهنگی ورزشی نیروهای مسلح و توانمندسازی نیروی انسانی تربیت بدنی و ورزش نیروهای مسلح،</p> <p>- تقویت سهم فعالیت بدنی و ورزش در اوقات فراغت خانواده‌های نیروهای مسلح و قشر بندی و سازمان‌دهی گروه‌های هدف فعالیت ورزشی کارکنان نیروهای مسلح،</p> <p>- افزایش ساعات کاری تشویقی و اضافه کاری در راستای پرداختن به ورزش و فعالیت بدنی،</p> <p>- ارتقا و بازسازی فضاها و سرانه‌های ورزش نیروهای مسلح و آردسازی اماکن و مجموعه‌های ورزشی تحت پوشش،</p> <p>- همکاری در اختصاص اماکن ورزشی جهت فعالیت بدنی و ورزشی عموم مردم و تشویق و توسعه برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی پایگاه‌های بسیج و مساجد.</p>	نیروهای مسلح

تمامی سازمان‌های اجرایی و خدماتی کشور با هر ماهیتی می‌توانند نقش مهمی در دستیابی به مشارکت ورزشی آحاد جامعه داشته باشند. لذا با توجه به لازمه همکاری وزارت ورزش و جوانان و نهادهای ورزشی با دستگاه‌های اجرایی کشور، موجبات توسعه و هم‌افزایی در همگانی شدن ورزش تسهیل خواهد شد که در این راستا می‌توان شکل زیر را در نظر داشت.

شکل ۱. توسعه ورزش همگانی با همکاری دستگاه‌های کشوری^۱

مأخذ: نگارنده.

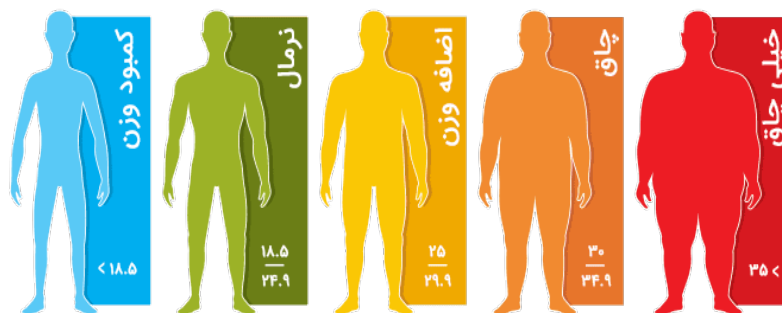
۱. در شکل ۱ نقطه فلش نقش نظارتی دستگاه است.

۴. هدف‌مندی‌سازی مشوق‌ها با تأکید بر شاخص توده‌بدنی (BMI)

امروزه عوارض کم‌حرکی و نداشتن فعالیت بدنی منجر به اختلال در ترکیب بدنی مناسب افراد جامعه شده‌است. بسیاری از افراد که ورزش را به‌صورت منظم دنبال نمی‌کنند دچار اضافه وزن و چاقی و مشکلات ناشی از آن از جمله بیماری‌های قلبی عروقی، دیابت، اختلالات اسکلتی عضلانی، انواع سرطان‌ها و در نهایت مرگ زودرس می‌شوند؛ از طرفی کم بودن وزن از حد متعادل خود نیز عوارض جدی برای سلامتی دارد که باید متناسب با آن افراد از میزان ترکیب بدنی مطلوب خود آگاهی‌های لازم را داشته باشند. لذا یکی از ابزارهای اندازه‌گیری مناسب برای آگاهی از میزان مطلوب ترکیب بدنی آنها شاخص توده‌بدنی (BMI) است که از طریق محاسبه آن^۱ می‌توان به تناسب یا فقدان تناسب قد با وزن افراد^۲ پی برد.

شکل ۲. تصویر میزان مطلوب شاخص توده‌بدنی

بنابراین برای افرادی که داشتن وزن مطلوب و سلامتی حائز اهمیت است، محاسبه این شاخص سبب آگاهی از وضعیت ترکیب بدنی آنها و تلاش در راستای حفظ آن در شرایط ایدئال خواهد بود. بررسی‌ها نشان می‌دهد ارتباط معنادار معکوس بین نامطلوب شدن شاخص توده بدنی و کیفیت زندگی و سلامت افراد وجود دارد. بنابراین کاهش کیفیت زندگی افراد با نامطلوب شدن وضعیت شاخص توده بدنی مورد تأیید است [۲۰، ۲۱ و ۲۲]. لذا می‌توان ارتباط قابل توجهی بین توده بدنی نامطلوب و هزینه‌های درمان و رضایت از زندگی یافت و ادعا کرد خطر پذیری بیمه سلامتی این افراد نسبت به سایرین بیشتر خواهد بود. بسیج منابع حمایتی و تشویقی در راستای آگاه‌سازی و ایجاد تحرک در گروه‌های مختلف این دسته‌بندی می‌تواند بسترهای لازم برای اثربخشی این اقدام‌ها را فراهم سازد.

۱. نحوه محاسبه این شاخص عبارت است از وزن فرد تقسیم بر توان دوم قد (مجذور قد) با عدد به‌دست آمده و قرار دادن آن در معیار تعریف شده می‌توان به تفسیر وضعیت ترکیب بدنی افراد رسید که در شکل ۲ نیز به آن اشاره شده است.
۲. گفتمنی است، ارزیابی این شاخص برای ورزشکاران حرفه‌ای به‌دلیل بالا بودن توده عضلانی و استخوانی آنها شاخص مناسبی نیست.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

به واسطه مقوله جهانی شدن و افزایش مجازی‌سازی سبک‌های کاری و ارتباط‌های زندگی، کاهش سطح آمادگی جسمانی و سلامتی اقشار مختلف مردم جهان رقم خورده است. در این رهگذر و بر مبنای درهم‌تنیدگی اهمیت سلامت سرمایه‌های انسانی جوامع در رشد و ارتقای سیاست‌های حاکمیتی، منافع شخصی افراد و ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشورها نیز بیش از پیش دچار تزلزل خواهد شد؛ از این رو، امروزه همگانی نمودن ورزش به‌عنوان جزء اصلی برنامه‌های فرهنگی اجتماعی کشورهای پیشرفته قرار گرفته و در جمهوری اسلامی ایران نیز اهمیت آن از نظرها دور نمانده است، در نهایت با توجه به بررسی‌های صورت گرفته مشخص است که هنوز شکاف قابل توجهی بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب در جهت نیل به اهداف سیاستگذاری همگانی شدن ورزش کشور وجود دارد.

با توجه به افزایش فقر حرکتی و کاهش فعالیت بدنی افراد جامعه عمده سیاست‌های برنامه‌های پنج‌ساله توسعه نیز به سمت سیاست‌های حمایتی از ورزش‌های سلامت‌محور پیش‌روی داشته است و مصداق بارز این موضوع نیز در برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت قابل احصاست (بندهای «ح» و «چ» موضوع ماده (۷۳))؛ مسئله دیگری که در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه پیوسته تکرار شده، موضوع واگذاری اراضی دولتی و بهره‌گیری از مشارکت بخش خصوصی در تکمیل و توسعه زیرساخت‌های ورزشی است که این موضوع در طول سنوات اجرای برنامه‌های قانونی پنج‌ساله توسعه چندان مورد استقبال قرار نگرفته که این امر رویکردی دستوری و دور از روش‌های نوین سیاستگذاری است. از سوی دیگر بررسی مشوق‌های قانونی موجود در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور نیز حاکی از آن است که بیشتر قوانین و مشوق‌های در نظر گرفته شده از جنس اعتبار و معافیت‌های مالیاتی برای آن دسته از اشخاص حقیقی یا حقوقی است که اعتبار مالیاتی خود را به منظور احداث، تکمیل و تجهیز فضاها، اماکن و توسعه ورزش همگانی و یا به‌عنوان کمک به وزارت ورزش و جوانان پرداخت می‌کنند. از طرفی در برنامه هفتم نیز توجه ویژه‌ای به غنی‌سازی اوقات فراغت دانش‌آموزان و توسعه ورزش تربیتی شده است که نویدبخش توسعه ورزش و همگانی شدن آن در میان آحاد جامعه خواهد شد. همچنین باید اشاره کرد که ضمانت اجرایی لازم در احکام و مشوق‌های ارائه شده برنامه‌های توسعه کشور نیز وجود ندارد. بنابراین با توجه به گستردگی حوزه ورزش و لازمه همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری در توسعه و همگانی شدن ورزش، باید تا اقدام‌های تشویقی و حمایتی در راستای دسته‌بندی و شاخصی مشخص صورت گیرد که به هدفمندی و جهت‌دهی این اقدام‌ها منجر شود. بنابراین به نظر می‌رسد دستیابی به نگاهت نهادی مطلوب و جهت‌دهی مشوق‌های جاری با توجه به دسته‌بندی شاخص توده بدنی، امکان ایجاد تحرک و تحول در جامعه را فراهم می‌کند.

۵-۱. پیشنهاد

با توجه به گستردگی حوزه ورزش و لازمه همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری در توسعه و همگانی شدن ورزش، باید تا با تدوین نگاهت نهادی مؤثر در توسعه و تعمیم ورزش همگانی زمینه دسترسی‌پذیری آسان و ارزان تمامی اقشار جامعه به اماکن و خدمات ورزشی فراهم گردد. این مهم محقق نخواهد شد مگر با هدفمندسازی آن با توجه به دسته‌بندی جامعه براساس شاخص توده بدنی و اختصاص مشوق‌ها با توجه به ریسک بیمه‌ای و وضعیت تحرک بدنی افراد. لذا پیش‌نویس حمایت هدفمند از توسعه ورزش همگانی کشور به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

پیش‌نویس قانون حمایت هدفمند از توسعه ورزش همگانی کشور^۱

ماده (۱): در راستای توسعه و تعمیم ورزش همگانی، افزایش فعالیت بدنی و ورزش در جامعه و ارتقای سلامت، وزارت ورزش با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت ورزش و جوانان مکلفند دو ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون سامانه برخط ثبت اطلاعات مربوط به شاخص توده بدنی آحاد جامعه را ایجاد و راه‌اندازی نمایند و به‌عنوان مبنای تشویق جامعه به فعالیت بدنی و ورزش در اختیار قرار دهند.

ماده (۲): وزارت ورزش و جوانان مکلف است به باشگاه‌های ورزشی که به‌صورت سالیانه و به‌طور میانگین ورزشکاران آنها حداقل ۳۰ درصد بهبود شاخص توده بدنی داشته باشند یا سهم پنجاه درصدی از ورزشکاران آنها از وضعیت شاخص توده بدنی نامطلوب به مطلوب تغییر وضعیت داده باشند، از محل اعتبارات ماده (۲۶) قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده با موضوع عوارض کالاهای آسیب‌رسان به سلامت، متناسب با تعداد ورزشکاران، قیمت کارشناسی اجاره محل باشگاه و سطح برخورداری استانی، تسهیلات ارزان قیمت ارائه دهد.

ماده (۳): در راستای اجرای بند «ج» ماده (۷۳) برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران با موضوع بیمه سلامت، سازمان‌های بیمه‌گر پایه سلامت جهت ارتقای اقدام‌های مرتبط با پیشگیری در سطح جامعه در موارد افزایش سواد بدنی و سلامت، فعالیت بدنی و ورزش در قالب مشوق‌های مختلف برای بیمه‌شدگان از جمله تخفیف در حق بیمه و دسترسی ارزان به ورزش دهک‌های پایین درآمدی (حداقل سه دهک اول) مکلف به همکاری با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت ورزش و جوانان در موارد ذیل هستند.

الف) با رعایت بند «ج» ماده (۱۸) برنامه هفتم پیشرفت اقدام به ارائه تخفیف‌های بیمه‌ای به آن دسته از افرادی که در طول چند دوره از سنوات بیمه‌ای خود از خدمات درمانی و تسهیلات سازمان‌های بیمه‌گر استفاده نکرده‌اند و همواره به‌طور منظم ورزش می‌کنند و از شاخص توده بدنی مطلوبی برخوردار هستند.

ب) استفاده از مشوق‌های مالی و ارائه تخفیف‌های بیمه‌ای با رعایت بند «ج» ماده (۱۸) برنامه هفتم پیشرفت برای آن دسته از افرادی که در طول یک سال توانسته‌اند حداقل ۵۰ درصد از شاخص توده بدنی خود را با ورزش کردن منظم بهبود بخشند.

ماده (۴): وزارت ورزش و جوانان مکلف است در راستای آگاهی‌بخشی و افزایش سواد بدنی جامعه نسبت به پیامدهای فقدان فعالیت بدنی کافی، لزوم افزایش تحرک و تغییر سبک زندگی و مشوق‌های موجود در این خصوص، برای افراد دارای وضعیت شاخص توده بدنی نامطلوب به‌صورت ماهانه و هدفمند اقدام به اطلاع‌رسانی نماید.

ماده (۵): وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری مجازند آن دسته از دانش‌آموزان و دانشجویانی که در بازه زمانی حداقل سه سال مستمر از شاخص توده بدنی مطلوبی برخوردار بوده‌اند مشروط بر اینکه در رویدادهای ورزشی ملی یا بین‌المللی نیز دارای مقام‌های ورزشی هستند، امکان تحصیل بدون آزمون رشته‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی را در مقاطع بالاتر تحصیلی فراهم کنند.

ماده (۶): آیین‌نامه اجرایی این قانون ۶ ماه پس از لازم‌الاجرا شدن آن توسط وزارت ورزش و جوانان با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و بیمه مرکزی با تأکید بر شناسایی آن دسته از افرادی که به‌طور منظم ورزش می‌کنند و از شاخص توده بدنی مطلوبی برخوردار هستند تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

۱. ارائه این پیش‌نویس در قالب لایحه توسط هیئت وزیران و با رعایت اصل (۷۴) قانون اساسی پیشنهاد می‌شود و ارائه آن در قالب طرح قانون، مستلزم رعایت اصول (۷۴) و (۷۵) (تعیین محل تأمین بار مالی) است.

- [۱] اداره کل امور فرهنگی و روابط عمومی مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۴). صورت مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، (جلد سوم)، تهران: چاپخانه مجلس شورای اسلامی، چاپ اول.
- [۲] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). گزارش سیاستی با عنوان «گزارش نظارتی بررسی وضعیت فعالیت بدنی و ورزش در سبده فراغتی خانوارهای ایرانی»، شماره مسلسل: ۱۹۴۶۳.
- [۳] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۳). گزارش سیاستی با عنوان «گزارش نظارتی ارزیابی عملکرد جزء «۱» بند «الف» ماده (۳) و جزءهای «۱» و «۲۵» بند «الف» ماده (۴) قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان درباره توسعه و تعمیم ورزش همگانی»، شماره مسلسل: ۱۹۹۸۳.
- [۴] قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۸).
- [۵] قانون برنامه بودجه سال (۱۴۰۲) کل کشور.
- [۶] قانون برنامه پنج‌ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۲-۱۳۶۸).
- [۷] قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۷۸-۱۳۷۴).
- [۸] قانون برنامه پنج‌ساله سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳-۱۳۷۹).
- [۹] قانون برنامه پنج‌ساله چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۸-۱۳۸۴).
- [۱۰] قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰).
- [۱۱] قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰-۱۳۹۶).
- [۱۲] لایحه برنامه پنج‌ساله هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۶-۱۴۰۲).
- [۱۳] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). گزارش سیاستی با عنوان «بررسی لایحه برنامه هفتم توسعه (۱): حوزه تربیت بدنی و ورزش و ارائه احکام پیشنهادی»، شماره مسلسل: ۱۹۰۴۱.
- [۱۴] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۱). گزارش سیاستی با عنوان «بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ کل کشور (۵۲): حوزه تربیت بدنی، ورزش و جوانان»، شماره مسلسل: ۱۸۷۵۰.
- [۱۵] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۸۴). گزارش سیاستی با عنوان «بررسی وضعیت ورزش همگانی کشور: حوزه تربیت بدنی، ورزش و جوانان»، شماره مسلسل: ۷۴۲۰.
- [۱۶] گزارش ملی مرکز آمار ایران (۱۳۹۶).
- [17] TAFISA's Mission 2030: "For a Better World Through Sport for All", Adopted by the TAFISAgeneral assembly in Seoul, Korea, on November 16th, 2017.
- [۱۸] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). گزارش سیاستی با عنوان «گزارش راهبردی بررسی ابزارهای سیاستگذاری ترویج و تعمیم ورزش همگانی (مطالعه تطبیقی)»، شماره مسلسل: ۱۹۲۹۴.
- [۱۹] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). گزارش سیاستی با عنوان «گزارش تقنینی ارائه راهکارهای اثربخش جهت افزایش سرانه و دسترسی مردم به اماکن و خدمات ورزشی»، شماره مسلسل: ۱۹۴۵۹.
- [۲۰] مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۴۰۲). گزارش سیاستی با عنوان «ارزیابی میزان تحقق اعتبارات وزارت ورزش و جوانان ذیل قانون بودجه ۱۴۰۲ در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲»، شماره مسلسل: ۱۹۵۵۹.
- [۲۱] گزارش پیشنهادی تدوین سند ملی ورزش کشور، وزارت ورزش و جوانان (۱۴۰۰).

- [22] Kral P, Holst-Hansen T, Olivieri AV, Ivanescu C, Lamotte M, Larsen S. The Correlation Between Body Mass Index and Health-Related Quality of Life: Data from Two Weight Loss Intervention Studies. *Adv Ther.* 2024 Nov;41(11).
- [23] Sach TH, Barton GR, Doherty M, Muir KR, Jenkinson C, Avery AJ. The relationship between body mass index and health-related quality of life: comparing the EQ-5D, EuroQol VAS and SF-6D. *Int J Obes (Lond).* 2007 Jan;31(1).
- [24] Frank G. Bottone, K. Hawkins, S. Musich, Y. Cheng, R.J. Ozminkowski, R.J. Migliori, C.S. Yeh, The relationship between body mass index and quality of life in community living older adults living in the United States, *The Journal of nutrition, health and aging*, 17, 6, (2013).

گزیده سیاستی

در راستای همکاری همه‌جانبه تمامی نهادهای کشوری در توسعه و همگانی شدن ورزش، لازم است تا با تدوین نگاهت نهادی اقدام به هم‌افزایی در ارائه مشوق‌های بین‌دستگاهی شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir